

REGULISANJE STEČAJA OSIGURAVAJUĆIH DRUŠTAVA U ZAKONODAVSTVU REPUBLIKE SRPSKE

Apstrakt

Regulisanje stečaja osiguravajućih društava ima svoje posebnosti u odnosu na „opšti“ stečajni postupak. Osiguranje kao delatnost ima svoje specifičnosti, a to zahteva i drugačije regulisanje ove materije. U Republici Srpskoj se ova oblast reguliše Zakonom o društvima za osiguranje koji reguliše status osiguravajućih društava. U tom Zakonu ima dosta nedoslednosti. One se odnose na nejasno i nepotpuno regulisanje pojedinih instituta. U radu se govori i o pojedinim zakonodavstvima zemalja u regionu. Crna Gora i Srbija regulišu ovu oblast posebnim zakonom, dok Hrvatska ovu oblast reguliše „statusnim“ zakonom, kao i Republika Srpska. U radu se posvećuje pažnja i Direktivi EU o reorganizaciji i likvidaciji osiguravajućih društava, koja na drugačiji način reguliše ovu oblast, ali koja definiše i neka pogodna rešenja, naročito ona koja regulišu isplatne redove. Autor govori i o problemu koji se tiče filijala stranih osiguravajućih društava i mogućnosti vođenja stečajnog postupka protiv takvih subjekata, a što ima veze i sa nadzorom nad radom tih subjekata. Na kraju, autor definiše osnovne elemente koje bi zakonodavac trebalo da uzme u obzir prilikom regulisanja stečaja osiguravajućih društava.

Ključne reči: stečaj, stečajni postupak, osiguravajuće društvo, osiguranje, stečajni upravnik, poverioci, isplatni red.

I UVODNI DEO

Stečajni postupak protiv osiguravajućih društava ima svoje specifičnosti, koje proizilaze iz činjenice da je osiguravajuće društvo finansijska organizacija, kao i da je sama delatnost osiguranja posebna u odnosu na druge delatnosti. Mi o određenim posebnostima osiguranja možemo govoriti kod svake vrste ili oblika osiguranja, ali je najvažnije izdvojiti ono što je zajedničko za sva osiguranja.

Uopšte gledano, regulisanje stečaja¹ osiguravajućih društava je veoma osjetljivo. Ono zahteva, na prvom mestu, određivanje zakona koji će regulisati ovo

¹ Koristićemo i pojam „stečaj“ i pojam „stečajni postupak“, s obzirom da su oba termina opšte prihvaćena, kad se govori o ovoj oblasti. Time ne želimo da ih izjednačavamo.

pitanje. Da li bi to bio zakon koji reguliše statusna pitanja ili bi to bio posebni zakon koji bi regulisao stečaj osiguravajućih društava. Drugo, veoma je bitno odrediti koji elementi stečaja osiguravajućih društava zahtevaju posebno regulisanje u odnosu na opšta pravila, odnosno, treba izdvojiti ono što je karakteristično za osiguravajuća društva, što ih izdvaja od ostalih privrednih subjekata. Treće, ti elementi treba da budu zajednički za sve vrste i oblike osiguranja. Takođe, činjenica je da se kod stečaja osiguravajućih društava primenjuju i opšta pravila stečajnog postupka. Znači, ne bi trebalo odstupiti od tih pravila, kad govorimo o pravnoj prirodi stečaja i stečajnog postupka kod nas.

Prethodne napomene su bile neophodne, kako bi mogli da analiziramo i kritikujemo rešenja u domaćem zakonodavstvu, kao i u zakonodavstvima pojedinih zemalja iz okruženja. Zakonodavac je pokazao da nije razumeo delatnost osiguranja, status osiguravajućih društava, kao i da nije uspeo da izdvoji ono što je najbitnije za stečaj ovih subjekata. To se, pre svega, odnosi na zakonodavca u Republici Srpskoj, ali i u drugim zemljama u susedstvu.

Mi ćemo, pre svega, posvetiti pažnju regulisanju ove oblasti u Republici Srpskoj, sa osvrtom na neka rešenja zakonodavstava u okruženju. Isto tako, prikazaćemo najvažnije elemente akta koji u Evropskoj uniji (EU) reguliše ovo pitanje, a navešćemo i razloge zbog čega odredbe tog akta, još uvek, ne bi mogle da se primenjuju kod nas.

U svakom slučaju, domaće zakonodavstvo, u ovoj oblasti, donekle, odstupa od pravne prirode kako stečaja i stečajnog postupka, odnosno, od načina regulisanja ove materije kod nas, tako i od pravne prirode osiguranja i osiguravajućih društava. To je veliki problem, imajući u vidu da su, na ovim prostorima, uvek postojali problemi, kad je u pitanju delatnost osiguranja.

Jedno od pitanja, kome ćemo, takođe, posvetiti pažnju, u vezi sa stečajem protiv osiguravajućih društava, jeste pitanje filijala stranih osiguravajućih društava. Kakav status imaju filijale stranih osiguravajućih društava i da li one mogu biti subjekti stečajnog postupka koji bi se pokrenuo u Republici Srpskoj.

II OSNOVNE KARAKTERISTIKE REGULISANJA STEČAJA OSIGURAVAJUĆIH DRUŠTAVA U REPUBLICI SRPSKOJ

U Republici Srpskoj se materija stečaja protiv osiguravajućih društava reguliše Zakonom o društvima za osiguranje (dalje: ZDO).² Znači, u Republici Srpskoj stečajni postupak protiv navedenih subjekata reguliše se u „statusnom“ Zakonu, odnosno, u izvoru, koji, pre svega, reguliše osnivanje i status osiguravajućih društava. No, opšta pravila stečajnog postupka, koja se primenjuju i na stečaj osiguravajućih društava, nalaze se u Zakonu o stečajnom postupku (dalje: ZSP).³

² Zakon o društvima za osiguranje Republike Srpske (Sl.glasnik R.Srpske br. 17/05, 01/06, 64/06).

³ Zakon o stečajnom postupku (Sl.glasnik R.Srpske br. 67/02, 77/02, 38/03, 96/03 i 68/07).

Odmah ćemo reći da je oblast stečaja osiguravajućih društava regulisana u Republici Srpskoj na necelovit i nepregledan način. Analiziraćemo samo one najvažnije i najinteresantnije odredbe, napominjući da ZDO reguliše, kako neke elemente stečaja, tako i pojedine elemente postupka reorganizacije i likvidacije.

ZSP reguliše stečajni postupak protiv osiguravajućih društava, osim u slučajevima, kada je u ZDO predviđeno drugačije rešenje. Agencija za osiguranje Republike Srpske (dalje: Agencija RS) mora biti obaveštena od strane suda o pokretanju stečajnog postupka i to u roku od 10 dana od dana podnošenja zahteva za pokretanje postupka.

- Redosled potraživanja

Utvrđivanje potraživanja vrši sudija u stečajnom postupku. Potraživanja se isplaćuju po sledećem redu: 1. korisnici polisa životnog osiguranja; 2. korisnici naknada po polisama neživotnog osiguranja koji su prijavili ostvarenje osiguranog slučaja i čije su prijave evidentirane; i 3. bilo koja druga lica koja su prijavila svoje zahteve u vremenskom periodu iz ovog člana.⁴ Prvo, postavlja se pitanje, zašto se ne upotrebljava termin „ugovor o osiguranju”, a ne „polisa”. Drugo, pod tačkom 3. navedeno je da bilo koja druga lica mogu prijaviti svoja potraživanja. Koja su to lica? Da li su to osiguranici ili oštećenici po drugim vrstama i oblicima osiguranja? Da li su korisnici osiguranja samo osiguranici i oštećenici ili to mogu biti i druga lica (ugovor u korist trećeg)? Zatim, imamo i akcionare, itd. Sledeća zamerka je u terminu životno osiguranje. Zakonodavac je, najverovatnije, mislio na osiguranje lica, ali je upotrebio navedeni termin. Da li to znači da osiguranici po ugovorima o osiguranju od posledica nesrećnog slučaja nemaju pravo da prijave potraživanja? Može se, u vezi ove odredbe, navesti još zamerki. Osim toga, Agencija RS nadzire sve postupke tokom posebne likvidacije ili stečaja društva za osiguranje. Šta Agencija predstavlja u stečajnom postupku? Koga direktno nadzire? U vezi sa ovim govorićemo o ulozi Agencije za osiguranje depozita u zakonodavstvu Srbije, koja ima konkretnu ulogu u ovom postupku, ali koja ne bi trebala da vrši tu ulogu, imajući u vidu delatnost ove Agencije u bankarskom sistemu.

- Privilegovana potraživanja

ZDO reguliše i privilegovana potraživanja na poseban način. Time se štite lica, koja imaju potraživanja po ugovorima o osiguranju. Naime, korisnici naknada osiguranja, kao i njihovi naslednici, imaju privilegovana potraživanja prema ulaganjima društva za osiguranje u odnosu na sva ostala opšta ili posebno privilegovana potraživanja, sa izuzetkom troškova procesa posebne likvidacije, kao i troškova stečaja. Kada osiguravajuće društvo dođe u fazu posebne likvidacije, korisnik naknade osiguranja ima privilegovana potraživanja prema svim sredstvima, bilo da pripadaju ulaganjima tog društva ili ne. Ta privilegija im daje prednost nad svim ostalim poveriocima, osim za potraživanja navedenih troškova.⁵ Ne vidimo

⁴ Član 69 st. 2 i 3 ZDO.

⁵ Član 70 st. 1 i 2 ZDO.

razlog ovakvog definisanja privilegovanih potraživanja, pogotovo što je posebna odredba posvećena isplatom redovima.

- Likvidacija i posebna likvidacija⁶

Iako se ovaj rad odnosi na stečaj osiguravajućih društava, moramo da posvetimo pažnju i pitanjima likvidacije i posebne likvidacije osiguravajućih društava. U članu 68. ZDO se definiše niz pitanja, koje se odnose na likvidaciju i posebnu likvidaciju, privremenog i likvidacionog upravnika, radnje u postupcima likvidacije i sl. U Republici Srpskoj se likvidacioni postupak protiv osiguravajućih društava pokreće od strane Agencije RS u sledećim slučajevima:

- 1) kad Agencija RS oduzme dozvolu za rad osiguravajućem društvu;
- 2) kad sud proglasi ništavom registraciju osiguravajućeg društva; i

3) kad Skupština osiguravajućeg društva donese odluku o prestanku rada društva.

No, ZDO predviđa i postupak posebne likvidacije, takođe, pokreće Agencija RS. Po odredbama ZDO, posebna likvidacija štiti interese osiguranika i razlikuje se od „opšte” ili kako je zakonodavac definiše, „standardne” likvidacije. Naime, ova likvidacija se pokreće: a) kad je trajno i potpuno oduzeta dozvola za rad i b) kad je zabranjeno raspolaganje imovinom, u slučaju donošenja odluke od strane Skupštine društva o prestanku rada. Tada je Skupština društva dužna da tu odluku dostavi Agenciji RS, koja može, u roku od 15 dana, doneti odluku o pokretanju postupka posebne likvidacije. Postupak posebne likvidacije počinje i završava se donošenjem rešenja Agencije RS.

Ako je regulisanje likvidacije osiguravajućih društava jasno, onda moramo reći da regulisanje posebne likvidacije nije jasno. Razlog tome je razlog pokretanja ove likvidacije, kada je trajno i potpuno oduzeta dozvola za rad. Kakav status ima, onda, likvidacija, kada Agencija RS oduzme dozvolu za rad (mislimo na slučaj „obične” likvidacije). I drugi razlog pokretanja posebne likvidacije se može kritikovati, a što se odnosi na zabranu raspolaganja imovinom kad Skupština društva donese odluku.

- Privremeni likvidacioni upravnik i likvidacioni upravnik⁷

ZDO predviđa i posebne odredbe o privremenom upravniku i likvidacionom upravniku. Agencija RS postavlja privremenog upravnika, koji nadzire posebnu likvidaciju osiguravajućeg društva. On je dužan da, u roku od 30 dana, od dana postavljenja od strane Agencije RS, obavesti sve ugovarače osiguranja da je osiguravajućem društvu oduzeta dozvola za rad, da je počeo postupak posebne likvidacije i da će se svi zaključeni ugovori o osiguranju smatrati raskinutim, u roku od 30 dana, od dana prijema tog obaveštenja.

⁶ Član 68 ZDO.

⁷ Član 68 ZDO.

Međutim, posle imenovanja likvidacionog upravnika, ZDO određuje dalje aktivnosti privremenog upravnika. On može da kontroliše postupak likvidacije, kao i da daje mišljenje na zahtev likvidacionog upravnika. Osim toga, privremeni upravnik može da učestvuje u sudskim postupcima. Ukoliko privremeni upravnik bude razrešen dužnosti, svi njegovi akti, sprovedeni u toku postupka likvidacije, biće važeći. Znači, zajedno mogu delovati i privremeni i likvidacioni upravnik. Ovde ćemo postaviti samo jedno pitanje, ako privremeni upravnik može biti razrešen, zašto nisu navedeni mogući razlozi za to i zašto bi, u svakom slučaju, njegovi akti, izvršeni u toku postupka, ostali važeći.

Likvidacija osiguravajućeg društva biće zaključena, ako akcionari osiguravajućeg društva (akcionarsko društvo) ili članovi društva za uzajamno osiguranje, koji imaju više od 50% kapitala u društvu, kao i likvidacioni, odnosno privremeni upravnik, podnesu prijavu, u kojoj se ističe da je uspešno sprovedena likvidacija portfelja osiguranja.

Ne ponavljajući ono što je, napred, rečeno, a odnosi se na zamerke načinu regulisanju ove oblasti u ZDO, reći ćemo, još, da je zakonodavac u Republici Srpskoj propustio da na detaljniji način uredi mnoge bitne institute vezane za stečaj i likvidaciju osiguravajućih društava, dok je, sa druge strane, pokušao da definiše pojedine pojmove, naročito, u likvidacionom postupku i postupku posebne likvidacije. Time je doprineo nejasnosti pojedinih odredaba i mogućnosti preširokog tumačenja istih.

Da bi se stečaj protiv osiguravajućih društava regulisao na način koji odgovara prirodi delatnosti osiguranja, potrebno je definisati osnovne elemente koji izdvajaju ovu delatnost kao specifičnu u odnosu na ostale. Mi ćemo, na kraju, to i učiniti, ali će se to odnositi samo na one najvažnije elemente osiguranja. Pre toga, posvetićemo pažnju pojedinim zakonodavstvima u regionu koji, na drugačije načine, regulišu ovu oblast. Posvetićemo pažnju samo najbitnijim karakteristikama tih zakonodavstava.

III STEČAJ OSIGURAVAJUĆIH DRUŠTAVA U POJEDINIM ZEMLJAMA REGIONA

Kad govorimo o zemljama regiona, mislimo na bivše republike SFRJ. Posvetićemo pažnju zakonodavstvima Crne Gore, Hrvatske i Srbije. Kad su u pitanju Crna Gora i Hrvatska, veća pažnja će biti posvećena osiguranju života, odnosno, matematičkoj rezervi života. Osim toga, treba reći da Crna Gora i Srbija regulišu ovu oblast u posebnim zakonima, dok Hrvatska, kao i Republika Srpska, to čini u statusnom zakonu.

1. Stečaj osiguravajućih društava u zakonodavstvu Crne Gore

- Pokretanje stečajnog postupka i imenovanje stečajnog upravnika

Zakon o stečaju i likvidaciji društava za osiguranje Crne Gore (dalje: ZSLO CG)⁸ posebnu pažnju posvećuje ugovorima o osiguranju života, odnosno,

matematičkoj rezervi. Pre svega, definicija pokretanja stečajnog postupka protiv osiguravajućeg društva nije sasvim jasna. U navedenom Zakonu se kaže, da će se taj postupak pokrenuti, ako regulatorni organ nadležan za poslove osiguranja oceni da mere, koje su preduzete u skladu sa Zakonom o osiguranju, nisu dovele do poboljšanja u ispunjavanju obaveza od strane osiguravajućeg društva. Neprecizno regulisanje uslova za pokretanje stečajnog postupka može dovesti do grešaka i zloupotreba. Isto tako, vrlo nevešto se upotrebljavaju termini kao što su margina solventnosti i garantne rezerve, tj. govori se o njihovoj usklađenosti, od koje zavisi pokretanje stečajnog postupka. Margina solventnosti se u poslovanju osiguravajućeg društva menja. Činjenica je da od garantnih rezervi zavisi bonitet osiguravajućeg društva, ali je zakonodavac morao da definiše garantne rezerve, šta ih čini i kad će se smatrati da njihovo preveliko trošenje ugrožava sigurnost tog društva.⁹ Zatim, ZSLO CG definiše i ko može biti imenovan za stečajnog upravnika. To može biti lice, koje je na listi stečajnih upravnika, koje ima visoku stručnu spremu i tri godine radnog iskustva u osiguranju. Ne kaže se ništa o tome, koja visoka stručna sprema mora biti u pitanju i na kojim poslovima je to lice bilo u jednom osiguravajućem društvu.¹⁰ Da li to lice može biti neko, ko nije završio pravni ili ekonomski fakultet ili ko je radio samo na proceni šteta ili nekom drugom poslu, na kome nije mogao da bude upoznat sa svim ili većinom poslova vezanih za osiguranje. Osim toga, nije jasno, zbog čega je određeno da će razrešeni stečajni upravnik vršiti poslove u postupku do imenovanja novog. Naročito, ako se radi o licu koje je osuđeno zbog vršenja krivičnih dela ili protiv kojeg se vodi krivični postupak, itd.

- Matematička rezerva života (sredstva po ugovorima o osiguranju života)

Sledeće što možemo da zamerimo zakonodavcu, kada je u pitanju ZSLO CG, odnosi se na postupanje sa sredstvima osiguranja života. To se odnosi na prenos ugovora o osiguranju života sa sredstvima na druga osiguravajuća društva. Naime, ako su ta društva odbila da se izvrši prenos tih ugovora na njih, postavlja se pitanje zašto bi osiguranici iz tih ugovora obrazovali odbor, koji bi vršio pripremne radnje koje bi dovele do prenosa tih ugovora na druga društva.¹¹ Ništa se ne govori o tome, koje bi to radnje bile, kao i koja je svrha ponovnog pokušaja prenosa tih ugovora na druga društva. Takođe, ništa se ne govori o druge dve mogućnosti, koje se odnose na isplatu matematičke rezerve, odnosno, sredstava osiguranja života osiguranicima, kao i mogućnosti za osnivanje drugog osiguravajućeg društva koje bi se bavilo osiguranjem života. Kad je u pitanju isplata navedenih sredstava, navodi se smanjenje ugovorenih suma i obaveštavanje regulatornog organa i ništa više, tako da je ta odredba ostala nedorečena.

Kad je u pitanju namirenje potraživanja poverilaca, ZSLO CG ne spominje ugovore o reosiguranju.¹² Činjenica je da ZSLO CG izbegao grešku, koja je učinjena u regulisanju ove oblasti u Republici Srpskoj.

⁹ Član 5 ZSLO CG.

¹⁰ Član 7 ZSLO CG.

¹¹ Članovi 9 i 10 ZSLO CG.

¹² Član 13 ZSLO CG.

⁸ Zakon o stečaju i likvidaciji društava za osiguranje Crne Gore (Sl. list Crne Gore 11/07).

2. Stečaj osiguravajućih društava u zakonodavstvu Hrvatske

Zakon o osiguranju Hrvatske (dalje: ZOH)¹³ sadrži odredbe o stečaju osiguravajućih društava, koje se odnose na specifičnost navedenih subjekata i vođenje stečajnog postupka protiv njih, dok se opšta pitanja ovog postupka regulišu po Stečajnom zakonu Republike Hrvatske (dalje: SZ).¹⁴ ZOH posvećuje pažnju kako opštim odredbama, koje se odnose na specifičnosti ovog postupka, kada se on otvara protiv osiguravajućeg društva, kao i odredbama koje se odnose na ugovore o osiguranju u kojima se obrazuje matematička rezerva, odnosno, radi se, pre svega, o ugovorima o osiguranju života.

Kao razlozi za pokretanje stečajnog postupka protiv osiguravajućih društava, navodi se situacija, kada je imenovana posebna uprava, na osnovu čijeg izveštaja je procenjeno da se nije poboljšalo finansijsko stanje osiguravajućeg društva, tako da ono nije u stanju da ispunjava tekuće obaveze, kao i situacija, kada se prilikom obavljanja nadzora nad osiguravajućim društvom utvrdilo postojanje nekog od stečajnih razloga, koji su predviđeni u SZ.¹⁵

ZOH sadrži i odredbu koja se odnosi na prestanak ugovora o osiguranju, koje je zaključilo osiguravajuće društvo u pitanju, i određuje da će oni prestati pokretanjem stečajnog postupka protiv tog društva.¹⁶ Rešenje o obustavi stečajnog postupka, kao i rešenje o zaključenju stečajnog postupka nad osiguravajućim društvom dostavlja se i nadzornom telu.¹⁷ U ZOH se utvrđuju i potraživanja viših isplatnih redova. Naime, potraživanjima prvog višeg isplatnog reda (pored onih koji su utvrđeni u SZ), smatraju se i: a) potraživanja iz ugovora o životnom osiguranju i ostalih ugovora o osiguranju za koje se primjenjuju slične tablice verovatnosti i proračuna kao za životna osiguranja koja se nisu mogla namiriti iz imovine za pokriće matematičke rezerve; b) potraživanja iz ugovora o neživotnim i drugim osiguranjima u vezi sa kojima se ne oblikuju matematičke rezerve na ime naknade štete za štetne događaje koji su nastupili pre otvaranja stečaja i na ime povrata dela premije plaćene za period posle prestanka ugovora o osiguranju; i c) potraživanja Hrvatskog ureda za osiguranje za izvršene isplate iz Garantnog fonda, a po Zakonu o obveznim osiguranjima u prometu Republike Hrvatske, na ime naknade isplaćenog iznosa štete, koje oštećena lica nisu mogli naplatiti od osiguravajućeg društva zbog otvaranja stečaja nad tim društvom.¹⁸

- Posebne odredbe ZOH o isplati potraživanja iz osiguranja u kojima je potrebno oblikovati matematičku rezervu

ZOH sadrži posebne odredbe koje se odnose na životna osiguranja, kao i na

druge vrste osiguranja u kojima se primenjuju slične tablice verovatnosti i proračuna kao i za životna osiguranja, odnosno, na potraživanja iz tih osiguranja. Poverioci koji imaju takva potraživanja, imaju pravo odvojenog namirenja iz imovine za pokriće matematičke rezerve, tj. iz sredstava prikupljenih unovčenjem imovine za pokriće matematičke rezerve. Imovina za pokriće matematičke rezerve ne ulazi u stečajnu masu i isključivo je namenjena namirenju navedenih poverilaca. Imovina za pokriće matematičke rezerve je imovina osiguravajućeg društva koja je odvojena od ostale imovine osiguravajućeg društva i koja je oblikovana u skladu sa odredbama ZOH, koje se odnose na obavezu oblikovanja imovine za pokriće matematičke rezerve.¹⁹

Navedeni poverioci imaju pravo na namirenje potraživanja iz imovine za pokriće matematičke rezerve na dan pokretanja stečajnog postupka protiv osiguravajućeg društva. Poverioci potraživanja iz ugovora o životnim osiguranjima i ostalih ugovora o osiguranju, kod kojih postoji obaveza osiguravajućeg društva da primenjuje pravila o životnim osiguranjima, imaju pravo da se iz imovine za pokriće matematičke rezerve, isplate pre ostalih potraživanja, u visini koja odgovara obaveznom pokriću u vezi sa osiguranjem iz kojeg proizilazi to potraživanje. Ako imovina za pokriće matematičke rezerve nije dovoljna za kompletnu isplatu navedenih potraživanja, tada se potraživanja isplaćuju u odnosu sa obaveznim pokrićem u vezi sa osiguranjem iz kojeg proističe potraživanje, kao što je odnos između celokupne vrednosti imovine za pokriće matematičke rezerve i obaveznog pokrića za sva osiguranja koja su zaključena od strane osiguravajućeg društva u vrsti osiguranja, a u vezi kojih je oblikovana imovina za pokriće matematičke rezerve.²⁰ Visina potraživanja i ukupna visina obaveznog pokrića utvrđuje se na dan pokretanja stečajnog postupka protiv osiguravajućeg društva.²¹

Stečajni upravnik je dužan da kod organizacije, koja obavlja poslove platnog prometa, otvori i poseban račun za imovinu za pokriće matematičke rezerve. Naravno, on je dužan da otvori i opšti račun za stečajnog dužnika, posle pokretanja stečajnog postupka.²² Poverioci koji imaju potraživanja iz imovine za pokriće matematičke rezerve imaju pravo da imenuju svog predstavnika u odbor poverilaca, na prvoj skupštini poverilaca.²³ Potraživanja iz ugovora o osiguranju prijavljuju se stečajnom upravniku u skladu sa odredbama SZ.²⁴

3. Stečaj osiguravajućih društava u zakonodavstvu Srbije

Zakon o stečaju i likvidaciji banaka i društava za osiguranje Republike Srbije (dalje: ZSLBO)²⁵ reguliše pokretanje stečajnog postupka protiv banaka i

¹⁹ Član 223 ZOH.

²⁰ Član 224 st.1, 2 i 3 ZOH.

²¹ Član 224 st.6 ZOH.

²² Član 225 st.1 ZOH.

²³ Član 226 ZOH.

²⁴ Član 227 ZOH.

²⁵ Zakon o stečaju i likvidaciji banaka i društava za osiguranje Republike Srbije (Sl.glasnik R. Srbije br. 61/2005, 116/2008 i 91/2010).

¹³ Zakon o osiguranju Republike Hrvatske (Narodne novine br. 151/05, 87/08, 82/09).

¹⁴ Član 218 ZOH; Stečajni zakon Republike Hrvatske (Narodne novine br. 44/96, 29/99, 129/2000, 82/06).

¹⁵ Član 219 ZOH.

¹⁶ Član 220 ZOH.

¹⁷ Član 221 ZOH.

¹⁸ Član 222 ZOH.

osiguravajućih društava, uključujući i sve pravne posledice, koje proizvodi stečaj. To znači da se jednim zakonskim izvorom reguliše stečaj dva navedena subjekta, koji su različiti i po vrsti delatnosti i po načinu poslovanja. Jedina zajednička karakteristika i banaka i osiguravajućih društava sastoji se u njihovom finansijskom karakteru, ali to ne znači da je ta karakteristika identična i kod jednog i kod drugog subjekta.

Stečajni postupak protiv osiguravajućih društava uređivao se, do donošenja ZSLBO, Zakonom o osiguranju (dalje: ZO)²⁶, koji je donesen 2004. godine i koji je, takođe, uređivao samo posebnosti stečaja osiguravajućih društava. Za sva ostala pitanja, primenjivala su se pravila stečajnog zakonodavstva, uostalom, kao i sad.²⁷

- Pokretanje stečajnog postupka²⁸

Narodna banka Srbije, kao nadzorni organ, donosi rešenje o ispunjenosti uslova za pokretanje stečajnog postupka i dostavlja ga nadležnom sudu. Isto tako, to rešenje se dostavlja osiguravajućem društvu, protiv kog je pokrenut stečajni postupak, kao i Agenciji za osiguranje depozita, koja ima ulogu stečajnog upravnika. Nadležni sud je dužan da, najkasnije, prvog radnog dana od dana prijema rešenja od Narodne banke Srbije, donese odluku o pokretanju stečajnog postupka.

- Isplatni redovi

ZSLBO isplatu troškova uređuje zajednički i za banke i za osiguravajuća društva. Pre glavne deobe, na teret stečajne mase, isplaćuju se neisplaćene neto minimalne zarade u poslednjih godinu dana pre pokretanja stečajnog postupka, zatim, neisplaćeni doprinosi za penzijsko i invalidsko osiguranje za poslednjih dve godine pre otvaranja stečaja, kao i mesečne zarade lica u radnom odnosu u banci ili osiguravajućem društvu, za vreme trajanja stečajnog postupka. Nakon navedenih troškova, isplaćuju se i troškovi vezani za održavanje i unovčenje imovine stečajnog dužnika, zatim troškovi stečajnog postupka, kao i ostali troškovi, nastali nakon pokretanja stečajnog postupka.²⁹ Vidimo da se radi o opštim pravilima, koja se odnose na troškove stečajnog postupka, ali možemo postaviti pitanje redosleda isplate, odnosno, da li bi prioritet trebalo da imaju troškovi stečajnog postupka (tu ne mislimo samo na sudske troškove).

Isplatni redovi osiguravajućeg društva u stečaju, regulisani su primenom opštih pravila u ovoj oblasti. S obzirom da je isplata troškova zajednički regulisana, ZSLBO, na sličan način, kao i ZO, uređuje isplatu potraživanja, što znači da je redosled sledeći:

- a) ugovori o osiguranju i reosiguranju života,
- b) ugovori o osiguranju od posledica nezgode,
- c) ugovori o osiguranju i reosiguranju svih drugih vrsta osiguranja.

Takođe, kao i kod banaka, ZSLBO svrstava u isplatni red i potraživanja po osnovu javnih prihoda, da bi, na kraju, regulisao i isplatne redove, koje je do sada regulisao ZSP. Naime, ZSLBO u isplatne redove svrstava i potraživanja ostalih poverilaca, kao i potraživanja akcionara, odnosno članova društva za uzajamno osiguranje.³⁰

- Uloga Agencije za osiguranje depozita

Agencija za osiguranje depozita ima veliku ulogu u stečajnim postupcima, koji se vode protiv osiguravajućih društava, samim tim što ima ulogu stečajnog upravnika. Njene obaveze su regulisane ne samo u ZSLBO, već i Zakonom o Agenciji za osiguranje depozita (dalje: ZA).³¹ Ostale aktivnosti Agencije za osiguranje depozita, kada je u pitanju stečaj osiguravajućih društava, definisane su u ZSLBO. Te aktivnosti su vezane za prenos portfelja osiguravajućeg društva u stečaju na drugo osiguravajuće društvo, zatim, za ulogu Agencije u pobijanju pravnih radnji stečajnog dužnika, kao i za radnje vezane za imovinu stečajnog dužnika.

Kada su u pitanju osiguravajuća društva, protiv kojih je otvoren stečaj, ZSLBO definiše i prenos portfelja na drugo osiguravajuće društvo, što uključuje i prenos novčanih sredstava. Naime, Agencija za osiguranje depozita, u roku od dvadeset dana od dana otvaranja stečaja, raspisuje javni tender, čime se oglašava prenos portfelja osiguravajućeg društva u stečaju. Na osiguravajuće društvo, koje ponudi najbolje uslove, prenosi se portfelj, kao i novčana sredstva, ali, tek, nakon, davanja saglasnosti od strane Narodne banke Srbije. Nakon davanja saglasnosti, u roku od dva dana (radna) zaključuje se ugovor između osiguravajućeg društva u stečaju i osiguravajućeg društva, koje preuzima portfelj.³² Na sve ostale radnje, koje su vezane za prenos portfelja osiguranja, primenjuju se odredbe ZO. Te radnje su vezane za zahtev za dobijanje saglasnosti za prenos portfelja osiguranja, zatim za odlučivanje o tom zahtevu, obaveze društva u postupku prenosa portfelja, pravne posledice prenosa portfelja osiguranja, itd.³³ Postavlja se pitanje, zašto ZSLBO reguliše prenos portfelja osiguranja, nakon pokretanja stečajnog postupka, kada ZO detaljnije definiše ovu oblast. Mi nećemo analizirati odredbe ZO, koje se odnose na prenos portfelja, s obzirom da se te odredbe odnose na tehničke detalje, kao i na odlučivanje Narodne banke Srbije.

Agencija za osiguranje depozita, kao i poverioci, mogu pobijati pravne radnje stečajnog dužnika, i to samo one, koje su učinjene u periodu od šest meseci pre pokretanja stečajnog postupka.³⁴ Osim toga, Agencija za osiguranje depozita ima određenu ulogu vezanu za imovinu stečajnog dužnika. Ona vrši popis imovine, sačinjava početni bilans u roku od šezdeset dana od dana nastupanja pravnih pos-

³⁰ Član 18 ZSLBO.

³¹ Zakon o Agenciji za osiguranje depozita (Sl.glasnik R. Srbije br. 61/05).

³² Član 10 ZSLBO.

³³ Članovi 209–213 ZO.

³⁴ Član 11 ZSLBO.

²⁶ Zakon o osiguranju (Sl.glasnik R.Srbije br. 55/04, 70/04, 61/05, 85/05, 101/07, 63/09 i 107/09).

²⁷ Član 208 ZO.

²⁸ Članovi 4, 5 i 6 ZSLBO.

²⁹ Član 16 ZSLBO.

ledica stečaja.³⁵ Agencija za osiguranje depozita utvrđuje i valjanost i visinu prijavljenih potraživanja poverilaca. ZSLBO određuje rok za to, šest meseci od isteka roka za njihovo prijavljivanje.³⁶ Najzad, Agencija za osiguranje depozita ima mogućnost da odluči da privremeno naknadi troškove stečajnog postupka iz svojih sredstava. Ta sredstva će naknaditi nakon oblikovanja stečajne mase.³⁷ Iz odredaba ZSLBO se može zaključiti da Agencija za osiguranje depozita obavlja većinu poslova stečajnog upravnika iz stečajnog postupka, koji se vodi protiv ostalih privrednih subjekata. Takva uloga Agencije za osiguranje depozita je razumljiva, kada su u pitanju banke, kao stečajni dužnici, dok se kod osiguravajućih društava, protiv kojih je otvoren stečaj, može postaviti pitanje uloge ovlašćenog organa u okviru Narodne banke Srbije (inspektora osiguranja), koji vrši nadzor i kontrolu poslovanja osiguravajućih društava.³⁸

*

* *

Ono što je zajedničko navedenim zakonodavstvima su zamerke, odnosno, u svakom od tih zakonodavstava se mogu naći nepotrebne, pogrešne ili nejasne odredbe. Ipak, sa druge strane, možemo reći da su ova zakonodavstva, manje ili više, na uspešan način regulisale ovu oblast. To se, naročito, odnosi na posebno regulisanje statusa sredstava koja predstavljaju matematičku rezervu života, zatim, na prestanak ugovora u osiguranju u slučaju pokretanja stečajnog postupka (u hrvatskom zakonodavstvu), kao i na jasno regulisanje isplata redova u zavisnosti kojoj vrsti osiguranja pripadaju potraživanja. Praktično, ovo su samo neke od važnih karakteristika osiguranja kao delatnosti. Sigurno je da su zakonodavci, u navedenim zemljama, mogli da regulišu i druge specifičnosti vezane za osiguranje i rad osiguravajućih društava. Međutim, između potpunog regulisanja stečajnog postupka protiv osiguravajućih društava u jednom zakonskom aktu i regulisanja te materije u dva akta (kao što je slučaj u svim državama o kojima je reč u ovom radu) teško se odlučiti, odnosno, postoji uvek opasnost da neka faza postupka ili neka od pomenutih posebnosti ne bude regulisana ili ne bude adekvatno regulisana.

IV REGULISANJE STEČAJA OSIGURAVAJUĆIH DRUŠTAVA U PRAVU EU

Direktiva Evropske unije o reorganizaciji i likvidaciji osiguravajućih društava (dalje: Direktiva)³⁹ propisuje posebna pravila za reorganizaciju i likvidaciju osiguravajućih društava. Iako je u oblasti stečaja (insolventnosti) done-

³⁵ Član 13 ZSLBO.

³⁶ Član 14 ZSLBO.

³⁷ Član 15 ZSLBO.

³⁸ Član 151, st.1. ZO.

³⁹ Directive 2001/17/EC of the European Parliament and of the Council of 19 March 2001 on the reorganisation and winding-up of insurance undertakings (Official Journal L 110, 20/04/2001 P.0028-0039).

sena Uredba EU br.1346/2000 od 29. maja 2000. godine⁴⁰, ona se ne primenjuje na likvidaciju osiguravajućih društava. Dejstvo Direktive se proširuje i na filijale osiguravajućih društava. Direktiva reguliše i položaj filijala onih osiguravajućih društava, koja imaju sedište van zemalja članica EU. Ono što je interesantno u Direktivi, jeste regulisanje odnosa običnih i privilegovanih poverilaca, odnosno, zaštita privilegovanih poverilaca u odnosu na obične, kao i u odnosu na zakonodavno regulisanje ovog instituta u zemljama članicama. Direktiva predviđa dva metoda tretmana potraživanja poverilaca: u odnosu na imovinu, kao i u odnosu na poverioce. Takođe, Direktiva predviđa pun efekat odluke o otvaranju stečajnog postupka u drugim zemljama EU. Direktiva obrađuje postupak reorganizacije i postupak likvidacije, ali određuje i neka zajednička pravila za obe vrste postupaka.

Direktiva uređuje reorganizaciju, odnosno, oblike ili mere reorganizacije⁴¹ koje preduzima ovlašćeno administrativno ili sudsko telo u cilju nastavka rada osiguravajućeg društva. Naravno, te mere su deo plana, tako da njih može biti i više, u zavisnosti o kakvom obliku reorganizacije je reč. Samo ovlašćeni (sudski ili administrativni) organ može doneti odluku o preduzimanju mera reorganizacije jednog osiguravajućeg društva, uključujući i filijale u drugim zemljama članicama. Mere reorganizacije ne sprečavaju vođenje likvidacionog postupka protiv osiguravajućeg društva.

- Likvidacioni postupak⁴²

Direktiva koristi izraz "winding up" za stečaj, odnosno, likvidaciju osiguravajućih društava. Zbog razlika u terminima u ovoj oblasti, mi ćemo koristiti reč likvidacija. I kod otvaranja likvidacionog postupka, glavnu ulogu ima ovlašćeni organ (administrativni ili sudski), koji donosi odluku o pokretanju ovog postupka. Ta odluka se odnosi ne samo na osiguravajuće društvo, već i na filijale. Ta odluka može biti donesena i u slučaju sprovođenja mera reorganizacije, kao i u njihovom odsustvu. Znači, odluka o otvaranju likvidacionog postupka se može doneti, bez obzira na postupak reorganizacije. Odluka o otvaranju likvidacionog postupka će se priznati u svim zemljama članicama, bez ispunjenja formalnosti oko priznanja te odluke. Kao i kod reorganizacije, i ovde postoji obaveza obaveštavanja nadzornog organa. Inače, Direktiva upotrebljava termin "supervisory authorities", koji bi mogli da upodobimo sa institutom nadzornog organa. Direktiva uređuje tretman potraživanja, na taj način, što zemlja članica može potraživanja uređivati pomoću dva metoda. Prvi metod se odnosi na određene prednosti potraživanja iz osiguranja u odnosu na druga potraživanja, pod određenim uslovima. Drugi metod određuje da ta potraživanja neće imati prednost pred zahtevima zaposlenih, troškovima postupka i taksama, zahtevima koji proizlaze iz socijalnog osiguranja i zahtevima izlučnih i razlučnih poverilaca.

⁴⁰ Council Regulation (EC) No 1346/2000 of 29 May 2000 on insolvency proceedings (Official Journal L 160, 30/06/2000 P. 0001 - 0018).

⁴¹ Članovi 4-a7 Direktive.

⁴² Članovi 6-16 Direktive.

Direktiva reguliše prava poverilaca, koji svoj osnov potraživanja imaju u stvarima, bilo da su one pokretne ili nepokretne, na taj način da postupak reorganizacije ili likvidacioni postupak neće uticati na ta prava. Isto tako, ovi postupci neće uticati na pravo poverilaca da zahtevaju prebijanje svojih potraživanja sa drugim potraživanjima. Direktiva određuje da će se postupci, koji su u toku, regulisati po pravu zemlje članice u kojoj se vodi takav postupak. Ovlašćeni organ koji je doneo odluku o pokretanju navedenih postupaka, donosi odluku i o imenovanju administratora u postupku reorganizacije, kao i likvidacionog upravnika. Administrator i likvidacioni upravnik imaju pravo da zahtevaju upis sprovođenja mera reorganizacije i otvaranje likvidacionog postupka u zemljišne registre, trgovačke registre ili bilo koje druge javne registre u drugim zemljama članicama.

*
* *

Naveli smo neke najbitnije karakteristike Direktive, iz kojih se vidi da se u pravu EU, drugačije uređuje ova materija nego u Republici Srpskoj i ostalim zemljama koje smo, napred, pomenuli. To se, pre svega, odnosi na reorganizaciju koja se, u Republici Srpskoj, ne primenjuje na osiguravajuća društva (a i u drugim zemljama u regionu). Postavlja se pitanje, zbog čega? Najverovatnije zbog mera koje nadzorni organ može preduzeti prema osiguravajućem društvu. No, te mere su više kaznenog karaktera. No, što se tiče ostalih odredaba Direktive, činjenica je da su one opšte i da se mogu primenjivati u zemljama članicama EU, kao i da predstavljaju uspešan pokušaj unifikacije regulisanja ove materije.

V FILIJALE STRANIH OSIGURAVAJUĆIH DRUŠTAVA

Postavlja se pitanje, koja bi se pravila primenjivala na problem insolventnosti, odnosno, stečaja filijala stranih osiguravajućih društava. Da li bi se primenjivala pravila međunarodnog stečaja (o kojima nećemo sada, a koja se nalaze u ZSP), s obzirom da ta pravila predviđaju vođenje posebnog (sekundarnog) stečajnog postupka protiv poslovnih jedinica ili filijala stranih subjekata osnovanih u drugim državama. Jedan problem, koji postoji, kada su u pitanju filijale, ne samo osiguravajućih društava, odnosi se na njihov status, tj. da li su ona pravna lica ili ne. Po našem pravu, filijale nemaju svojstvo pravnog lica. No, ZDO definiše filijale kao pravna lica i predviđa kapital koji omogućava da filijala, praktično, ima bonitet osiguravajućeg društva. To čine i neke druge zemlje, kako u EU, tako i van te organizacije, ali se onda postavlja pitanje pokretanja stečaja protiv tih filijala. Problem pokretanja stečaja protiv filijala stranih osiguravajućih društava, direktno je povezan sa nadzorom.

- Status stranih osiguravajućih društava u Republici Srpskoj

Republika Srpska je prilagodila, u određenom obimu, svoje zakonodavstvo u oblasti definisanja statusa filijala stranih osiguravajućih društava, merilima

koje su definisale ne samo države EU, već i druge zemlje. ZDO razlikuje strana osiguravajuća društva, odnosno, njihove filijale iz drugog entiteta, odnosno, Federacije BiH i filijale osiguravajućih društava iz drugih zemalja. Strano osiguravajuće društvo može poslovati u Republici Srpskoj preko registrovanih filijala. ZDO je filijalu osiguravajućeg društva definisao kao organizacionu jedinicu društva za osiguranje, na koju je društvo prenelo deo ovlašćenja za nastupanje u pravnom prometu sa trećim licima i koja se kao organizaciona jedinica upisuje u sudski registar.⁴³

Strano osiguravajuće društvo, koje nema sedište u BiH, može da obavlja delatnost osiguranja u Republici Srpskoj u obliku filijale, nakon dobijanja dozvole za rad od Agencije RS i izvrši upis u sudski registar. Filijala stranog osiguravajućeg društva ima svojstvo pravnog lica (što odstupa od osnovnog pravila, koje smo pomenuli) i pod nadzorom je Agencije RS.⁴⁴ Osiguravajuća društva, koja nemaju sedište u BiH, mogu, u Republici Srpskoj, obavljati delatnost osiguranja u zavisnosti od registracije u zemlji njihovog sedišta.⁴⁵ Ako je strano osiguravajuće društvo registrovano i za poslove životnog i za poslove neživotnog osiguranja, tada će ono moći u Republici Srpskoj da vrši delatnost ili samo životnog ili samo neživotnog osiguranja preko filijala. Zatim, ako to društvo obavlja poslove neživotnog osiguranja preko supsidijernog društva u Republici Srpskoj, tada će ono moći da dobije dozvolu za obavljanje poslova životnog osiguranja preko filijale. Ako je strano osiguravajuće društvo, u svojoj zemlji, registrovano za poslove samo jedne vrste osiguranja, životnog ili neživotnog, tada će ono moći da obavlja navedenu registrovanu vrstu osiguranja, takođe, preko filijale.⁴⁶

Filijala mora imati postavljenog zastupnika, koji može biti ili fizičko ili pravno lice. Ako je pravno lice, mora postaviti fizičko lice koje će ga predstavljati i mora imati sedište u Republici Srpskoj. Zatim, mora se poštovati načelo reciprociteta, odnosno, da i osiguravajuća društva iz Republike Srpske mogu poslovati u zemlji u kojoj ima sedište društvo, koje osniva filijalu u Republici Srpskoj. ZDO predviđa i obavezu obezbeđenja najniže granice kapitala, kao i posedovanje imovine na teritoriji Republike Srpske u visini od 50% minimalnog garantnog fonda, kao i garancije u vidu depozita u visini od 25% od navedenog fonda. Osim toga, ZDO predviđa i ispunjenje obaveza koje se tiču margine solventnosti, tehničkih rezervi, ispunjenja kadrovskih i tehničkih uslova, postavljenja aktura, podnošenja potrebne dokumentacije, itd.⁴⁷

Na ovom mestu nećemo ulaziti u razloge ovakvog definisanja statusa filijala stranih osiguravajućih društava. Ono što je bitno, odnosi se na činjenicu da je ta filijala povezana sa stranim društvom, ako imamo u vidu da poslovanje te filijale zavisi od registrovane delatnosti osiguravajućeg društva sa sedištem u inostranstvu. Reći ćemo, samo, da je potrebno, posebno, regulisati mogućnost vođenja stečajnog

⁴³ Član 2 ZDO.

⁴⁴ Član 45 st.1 ZDO.

⁴⁵ Član 46 ZDO.

⁴⁶ Član 33 ZDO.

⁴⁷ Član 46 ZDO.

postupka protiv filijala stranih osiguravajućih društava, definisanih na navedeni način, obzirom da one vrše delatnost i ostvaruju profit na domaćoj teritoriji.

VI OSNOVNI ELEMENTI ZA REGULISANJE STEČAJA OSIGURAVAJUĆIH DRUŠTAVA

Pokušaćemo da definišemo najbitnije elemente od kojih treba poći prilikom regulisanja materije stečaja osiguravajućih društava. Sigurno je da je nemoguće obuhvatiti sve elemente koji bi se odnosili na sve vrste osiguranja, imajući u vidu da mnoga osiguranja imaju svoje posebnosti, u odnosu na druga osiguranja, kao što su plovidbeno osiguranje, transportno osiguranje, itd. No, opšti elementi, koji bi se primenjivali i kada su u pitanju pomenuta osiguranja, mogu da se definišu. No, pre definisanja tih elemenata ili karakteristika vezanih za navedeni stečaj, zakonodavac mora da odgovori na dva pitanja. Prvo pitanje se odnosi na izvor u kome će regulisati ovu materiju, a drugo na primenu odredaba zakona i na društva za uzajamno osiguranje. Što se tiče prvog pitanja, naše mišljenje je da bi ova materija trebalo da bude regulisana u posebnom zakonu, uz primenu zakona u kome se regulišu opšta pitanja stečajnog postupka. Zakon koji reguliše status osiguravajućih društava ne može da obezbedi „šire” regulisanje ove materije, kao što to može posebni zakon. Primena pravila koja se primenjuju na akcionarska društva za osiguranje i na društva za uzajamno osiguranje⁴⁸, postavlja mnoga pitanja koja proizilaze iz same definicije i načina rada društva za uzajamno osiguranje. Smatramo da ne bi mogao da se vodi stečajni postupak protiv ovih društava, na identičan način, kao i protiv akcionarskih društava za osiguranje. Činjenica je da uloga osnivača i članova društva za uzajamno osiguranje, kao i cilj poslovanja tog društva to zahteva.

Kad su u pitanju elementi, koje ćemo definisati, njih ima devet i oni su sledeći:

- 1) U okviru osiguranja lica razlikujemo osiguranje života i osiguranje od posledica nesrećnog slučaja. To treba imati u vidu kod definisanja isplatnih redova;
- 2) Potraživanja ne proizilaze samo iz osiguranog slučaja (štetnog događaja), već se i premija osiguranja mora smatrati kao potraživanje, u slučaju neiskorišćene, a plaćene premije za period osiguranja. To se mora

⁴⁸ Društvo za uzajamno osiguranje se osniva, pre svega, radi zadovoljavanja potreba njegovih članova. Tu mislimo na pokrivanje rizika, čijim ispunjenjem može nastati šteta na strani članova društva. Sredstva društva za uzajamno osiguranje prikupljaju se od članova uplatom doprinosa, a ne premija i ona se akumuliraju samo za potrebe naknade šteta i stvaranja rezervi. Sva sredstva društva pripadaju osiguranicima i ona im se, ako na kraju poslovne godine ostane višak, mogu vratiti, ukoliko društvo nije pretrpelo gubitke, kada ti isti osiguranici moraju da uplate dodatne iznose. Društvo za uzajamno osiguranje nije ni društvo kapitala ni društvo lica. Ono je posebno. Elemente društva lica možemo prepoznati u činjenicama da su članovi društva i osiguravači i osiguranici, kao i da je cilj postojanja i poslovanja društva podređen njima.

- definisati u okviru odredaba o prestanku ugovora o osiguranju;
- 3) Privilegovana potraživanja treba, na isti način, definisati kao i kod „opšteg” stečajnog postupka;
- 4) Kod osiguranja života, treba imati u vidu sredstva matematičke rezerve života, koja imaju poseban status;
- 5) Jasno razdvajanje lica u stečajnom postupku koja mogu prijaviti potraživanja. Ne mogu se sva lica nazivati korisnici osiguranja;
- 6) U vezi sa navedenim pod 4), posebno treba regulisati prenos portfelja osiguranja na druga osiguravajuća društva;
- 7) Kao što je više puta rečeno, osiguranje je specifična delatnost. U vezi sa tim, pitanje stečajnog upravnika je veoma važno. Njegova stručnost, u ovoj oblasti, mora biti u prvom planu;
- 8) Nadzorni organ ima veliku ulogu u stečajnom postupku protiv osiguravajućih društava. Ta uloga mora biti definisana zakonom, kao i odnos tog organa sa organima stečajnog postupka;
- 9) Pitanje filijala stranih osiguravajućih društava je veoma važno, imajući u vidu status filijala kod nas. Ovo pitanje je direktno povezano i sa pitanjem nadzora nad radom tih filijala.

VII ZAKLJUČAK

Opšti zaključak bi se odnosio na činjenicu da stečaj osiguravajućih društava ima svoje posebne karakteristike i da se mora posebno regulisati, bez obzira da li se to čini u zakonskom aktu koji bi regulisao samo ovu oblast ili bi to bio zakon koji bi regulisao osiguravajuća društva, uopšte. Osiguravajuće društvo je finansijska organizacija, ali sa svojim karakteristikama, koje ga odvajaju od banaka i drugih finansijskih organizacija, što treba imati u vidu i kod regulisanja stečaja. Definisani su osnovni elementi, od kojih treba poći u regulisanju ove materije. Možda, ovde, treba dodati da je potrebno jasno regulisanje stečajnih razloga koji bi se odnosili, samo, na osiguravajuća društva. To se, naročito, odnosi na slučajeve, kada nadzorni organ ne oduzme dozvolu za rad, a društvo ne izvršava svoje obaveze duži vremenski period. Ni zakonodavac u Srbiji, kao ni zakonodavac u Hrvatskoj ne regulišu ovu materiju na način za koji bi moglo da se kaže da obezbeđuje efikasan stečajni postupak protiv osiguravajućih društava. Ima dosta grešaka u tim zakonodavstvima, a praksa će pokazati da je potrebna izmena odredaba tih zakonodavstava. Bolja situacije je sa Crnom Gorom, uz ogradu da se nekim odredbama može staviti zamerka, o čemu je bilo reči. Sigurno je da će se i pravo EU menjati u ovoj oblasti, imajući u vidu i druge akte koji su doneti, u međuvremenu, a koji će imati uticaja na rad osiguravajućih društava. Na kraju, moramo reći da je regulisanje stečaja osiguravajućih društava u Republici Srpskoj uređeno na takav način da je potrebno hitno i ponovno regulisanje ove oblasti.

Prof. Vladimir Čolović, Ph.D

**Principal Research Fellow
Institute of Comparative Law, Belgrade**

REGULATION OF THE BANKRUPTCY OF INSURANCE COMPANIES IN THE LEGISLATION OF THE REPUBLIC OF SRPSKA

Summary

The regulation of the bankruptcy of insurance companies has its uniqueness in relation to the "general" bankruptcy proceeding. Insurance as a activity has its own characteristics, which also requires a different regulation of this matter. In the Republic of Srpska this topic is regulated by the Act of the companies of the insurance, which regulates the status of insurance companies. This Act has a lot of inconsistencies. They refer to the unclear and incomplete regulation of some institutes. This paper also discusses the various legislations in the region. The Republic of Montenegro and the Republic of Serbia regulates this topic by a separate act, while, on the other hand, the Republic of Croatia regulates this topic by the "status" Act, as Republic of Srpska. The author, also, pay attention to the Directive No. 2001/17/EC of the European Parliament and of the Council of 19 March 2001 on the reorganisation and winding-up of insurance undertakings, which, in different way, regulates this topic, but which define some suitable solutions, especially those that regulate the paying rows. The author discusses the problems concerning branches of foreign insurance companies and the possibility of bankruptcy proceedings against such entities, which is connected with the supervision of the work of these entities. At the end, the author defines the basic elements that the legislator should take into consideration when regulating the bankruptcy of insurance companies.

Key words: bankruptcy, bankruptcy proceeding, insurance company, insurance, bankruptcy liquidator, creditors, paying row.

Mr DRAGAN RAKOČEVIĆ

Predsjednik Privrednog suda u Podgorici

PRAVNI REŽIM REORGANIZACIJE STEČAJNOG DUŽNIKA

REZIME

Karakteristike savremene ekonomije, posebno sve veća međusobna zavisnost tržišta, obezbjeđivanje poslova, povećanje rizika ulaganja i slično, često dovode dužnika da svoje obaveze prema povjericima ne ispunjava, ne zbog toga što to ne bi htio, već zato što ga je trenutno stanje na tržištu dovelo u takvu situaciju. Likvidacija-bankrotstvo stečajnog dužnika može biti u ovom slučaju štetna i nesvršishodna ne samo za njega već i za njegove povjericke, pa je uvođenjem instituta reorganizacije u stečaju, pokušaj modernog stečajnog prava da se pronađu najbolja rješenja u ovakvim situacijama, i što je moguće u većoj mjeri zaštite obostrani interesi.

Rad se bavi upravo ovim institutom, njegovim prednostima u odnosu na klasičan stečaj-bankrotstvo, oblicima i vrstama reorganizacije, sa akcentom na njegov pravni režim, sličnosti i razlike sa srodnim ustanovama i pravnom prirodom pravnih posljedica stečaja i reorganizacije, sa fokusom na njihovu promjenu i specifičnosti nakon usvajanja i potvrđivanja plana reorganizacije.

Ključne riječi: Stečaj, reorganizacija, plan reorganizacije, stečajni dužnik, stečajni povjeric, pravne posljedice, pravna priroda, potvrđivanje, sprovođenje i izvršenje.

1. UVODNA RAZMATRANJA

Dužnost ispunjenja preuzetih obaveza predstavlja jedno od osnovnih načela obligacionog prava. Međutim, u praksi se dešava da se ovo načelo krši i od jedne i od druge strane. U kojoj će se mjeri preuzete obaveze ispuniti opredjeljuje se vrijednošću imovine ugovornih strana, iako dužnik, po pravilu, raspolaže sa imovinom koja po izjavljenoj volji garantuje drugoj ugovornoj strani izmirenje njenog potraživanja. U obligacionim odnosima, po pravilu, se pretpostavlja da dužnik uvijek posjeduje imovinu čija je vrijednost dovoljna za ispunjenje ugovorenih obaveza. Međutim, moguće je da se imovina sa kojom dužnik raspolaže smanji tako da vrijednost njegovih dugovanja (pasive) premaši vrijednost njegovih prava (aktive). Tada dolazi do privremene ili trajnije nemogućnosti izmirenja dužnikovih obaveza prema neobezbijeđenim, pa čak i obezbijeđenim povjericima.

U stanju nemogućnosti izmirenja preuzetih obaveza dužnik se može naći iz objektivnih i subjektivnih razloga. Objektivni razlozi su najčešće u zoni opšteg

REGULATION OF THE BANKRUPTCY OF INSURANCE COMPANIES IN THE LEGISLATION OF THE REPUBLIC OF SRPSKA

Summary

The regulation of the bankruptcy of insurance companies has its uniqueness in relation to the "general" bankruptcy proceeding. Insurance as a activity has its own characteristics, which also requires a different regulation of this matter. In the Republic of Srpska this topic is regulated by the Act of the companies of the insurance, which regulates the status of insurance companies. This Act has a lot of inconsistencies. They refer to the unclear and incomplete regulation of some institutes. This paper also discusses the various legislations in the region. The Republic of Montenegro and the Republic of Serbia regulates this topic by a separate act, while, on the other hand, the Republic of Croatia regulates this topic by the "status" Act, as Republic of Srpska. The author, also, pay attention to the Directive No. 2001/17/EC of the European Parliament and of the Council of 19 March 2001 on the reorganisation and winding-up of insurance undertakings, which, in different way, regulates this topic, but which define some suitable solutions, especially those that regulate the paying rows. The author discusses the problems concerning branches of foreign insurance companies and the possibility of bankruptcy proceedings against such entities, which is connected with the supervision of the work of these entities. At the end, the author defines the basic elements that the legislator should take into consideration when regulating the bankruptcy of insurance companies.

Key words: bankruptcy, bankruptcy proceeding, insurance company, insurance, bankruptcy liquidator, creditors, paying row.

kroz pravila stečajnog postupka, potpunim izvršenjem nad cjelokupnom imovinom stečajnog dužnika. To je osnovni – klasični cilj stečajnog postupka. On se realizuje stvaranjem uslova za kolektivno namirenje povjerilaca stečajnog dužnika, kroz prodaju njegove imovine i podjelu prikupljenih sredstava povjeriocima.

Znači, stečajni postupak je oblik generalnog ili opšteg izvršenja nad cjelokupnom imovinom stečajnog dužnika, koji se sprovodi radi skupnog i kolektivnog namirenja povjerilaca. Kada se radi o stečaju privrednih organizacija, stečajna organizacija se

PRAVNI REŽIM REORGANIZACIJE STEČAJNOG DUŽNIKA

REZIME

Karakteristike savremene ekonomije, posebno sve veća međusobna zavisnost tržišta, obezbjeđivanje poslova, povećanje rizika ulaganja i slično, često dovede dužnika da svoje obaveze prema povjeriocima ne ispunjava, ne zbog toga što to ne bi htio, već zato što ga je trenutno stanje na tržištu dovelo u takvu situaciju. Likvidacija-bankrotstvo stečajnog dužnika može biti u ovom slučaju štetna i nesvrishodna ne samo za njega već i za njegove povjerioce, pa je uvođenjem instituta reorganizacije u stečaju, pokušaj modernog stečajnog prava da se pronađu najbolja rješenja u ovakvim situacijama, i što je moguće u većoj mjeri zaštite obostrani interesi.

Rad se bavi upravo ovim institutom, njegovim prednostima u odnosu na klasičan stečaj-bankrotstvo, oblicima i vrstama reorganizacije, sa akcentom na njegov pravni režim, sličnosti i razlike sa srodnim ustanovama i pravnom prirodom pravnih posljedica stečaja i reorganizacije, sa fokusom na njihovu promjenu i specifičnosti nakon usvajanja i potvrđivanja plana reorganizacije.

Ključne riječi: Stečaj, reorganizacija, plan reorganizacije, stečajni dužnik, stečajni povjerilac, pravne posljedice, pravna priroda, potvrđivanje, sprovođenje i izvršenje.

1. UVODNA RAZMATRANJA

Dužnost ispunjenja preuzetih obaveza predstavlja jedno od osnovnih načela obligacionog prava. Međutim, u praksi se dešava da se ovo načelo krši i od jedne i od druge strane. U kojoj će se mjeri preuzete obaveze ispuniti opredjeljuje se vrijednošću imovine ugovornih strana, iako dužnik, po pravilu, raspolaže sa imovinom koja po izjavljenoj volji garantuje drugoj ugovornoj strani izmirenje njenog potraživanja. U obligacionim odnosima, po pravilu, se pretpostavlja da dužnik uvijek posjeduje imovinu čija je vrijednost dovoljna za ispunjenje ugovorne obaveza. Međutim, moguće je da se imovina sa kojom dužnik raspolaže smanji tako da vrijednost njegovih dugovanja (pasive) premaši vrijednost njegovih prava (aktive). Tada dolazi do privremene ili trajnije nemogućnosti izmirenja dužnikovih obaveza prema neobezbijeđenim, pa čak i obezbijeđenim povjeriocima.

U stanju nemogućnosti izmirenja preuzetih obaveza dužnik se može naći iz objektivnih i subjektivnih razloga. Objektivni razlozi su najčešće u zoni opšteg